

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

3 juli 2009

3 juillet 2009

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 72
van 10 november 1967 betreffende
het rust- en overlevingspensioen der
zelfstandigen wat de pensioenrechten
van zelfstandigen in bijberoep betreft**

PROPOSITION DE LOI

**modifiant l'arrêté royal n° 72 du
10 novembre 1967 relatif à la pension
de retraite et de survie des travailleurs
indépendants, en ce qui concerne les droits à
la pension des indépendants à titre accessoire**

ADVIES VAN HET REKENHOF

AVIS DE LA COUR DES COMPTES

Voorgaand document:

Doc 52 **1247/ (2007/2008):**

001: Wetsvoorstel van mevrouw Van Cauter c.s.

Document précédent:

Doc 52 **1247/ (2007/2008):**

001: Proposition de loi de Mme Van Cauter et consorts.

<i>cdH</i>	:	<i>centre démocrate Humaniste</i>
<i>CD&V</i>	:	<i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
<i>Ecolo-Groen!</i>	:	<i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen</i>
<i>FN</i>	:	<i>Front National</i>
<i>LDD</i>	:	<i>Lijst Dedecker</i>
<i>MR</i>	:	<i>Mouvement Réformateur</i>
<i>N-VA</i>	:	<i>Nieuw-Vlaamse Alliantie</i>
<i>Open Vld</i>	:	<i>Open Vlaamse liberalen en democraten</i>
<i>PS</i>	:	<i>Parti Socialiste</i>
<i>sp.a</i>	:	<i>socialistische partij anders</i>
<i>VB</i>	:	<i>Vlaams Belang</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

<i>DOC 52 0000/000:</i>	<i>Parlementair document van de 52^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA:</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV:</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV:</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV:</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)</i> <i>(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN:</i>	<i>Plenum</i>
<i>COM:</i>	<i>Commissievergadering</i>
<i>MOT:</i>	<i>Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

Abréviations dans la numérotation des publications:

<i>DOC 52 0000/000:</i>	<i>Document parlementaire de la 52ème législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA:</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV:</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>
<i>CRABV:</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
<i>CRIV:</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)</i> <i>(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
<i>PLEN:</i>	<i>Séance plénière</i>
<i>COM:</i>	<i>Réunion de commission</i>
<i>MOT:</i>	<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be
e-mail : publications@laChambre.be

Budgettaire weerslag van het wetsvoorstel tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen wat de pensioenrechten van zelfstandigen in bijberoep betreft, ingediend door mevrouw Carina Van Cauter c. s.

ADVIES VAN HET REKENHOF

Dit advies werd goedgekeurd in de algemene vergadering van 1 juli 2009.

1. De vraag om advies

In een brief van 14 mei 2009 legt de heer P. DEWAELE, Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, een wetsvoorstel voor advies voor aan het Rekenhof in het raam van artikel 79, lid 1, van het reglement van de Kamer.

De brief maakt gewag van een verzoek dat op 13 mei 2009 werd ingediend door de Commissie voor het Bedrijfsleven, het Wetenschapsbeleid, het Onderwijs, de Nationale wetenschappelijke en culturele instellingen, de Middenstand en de Landbouw, met het oog op het bekomen van een analyse van de budgettaire weerslag van een wetsvoorstel dat op 18 juni 2008 werd ingediend door mevrouw Carina Van Cauter c.s. tot wijziging van het koninklijk besluit nr. 72 van 10 november 1967 betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen wat de pensioenrechten van zelfstandigen in bijberoep betreft.

Het wetsvoorstel heeft tot doel socialezekerheidsbijdragen in aanmerking te laten nemen die gestort zijn door een zelfstandige in bijberoep die geen volledige loopbaan van 45 jaar kan voorleggen en wier bijdrage lager is dan de minimumbijdrage voor zelfstandigen in hoofdberoep, namelijk 585,30 (lees 650,34) euro per trimester. Het wetsvoorstel bepaalt dat, wanneer de zelfstandige een door de Koning bepaalde minimumbijdrage stort, het trimester waarin die bijdrage wordt betaald in aanmerking zal worden genomen voor de loopbaan en dus voor de pensioenrechten. Indien de bijdrage echter lager is dan het vastgestelde minimum, mogen de bijdragen van verschillende trimesters worden gecumuleerd om tot het vastgestelde minimum te komen en die cumul kan dan gevaloriseerd worden bij de bepaling van de pensioenrechten. Zo kan een zelfstandige in bijberoep dus bijdragen cumuleren die lager zijn dan het minimum, tot de som van de gestorte bijdragen het door de Koning te bepalen minimum bereikt en de bijdragen gevaloriseerd kunnen worden bij de berekening van het pensioen.

Het Rekenhof is er bij zijn raming van uitgegaan dat het wetsvoorstel met terugwerkende kracht zou worden toegepast voor alle zelfstandigen in bijberoep die thans de pensioenge-rechtigde leeftijd hebben bereikt en die geen rustpensioen ontvangen in het stelsel van de zelfstandigen.

Impact budgétaire de la proposition de loi modifiant l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants, en ce qui concerne les droits à la pension des indépendants à titre accessoire, déposée par Mme Carina Van Cauter et consorts

AVIS DE LA COUR DES COMPTES

Avis adopté en assemblée générale du 1er juillet 2009

1. La demande d'avis

Par lettre du 14 mai 2009, Monsieur P. DEWAELE, Président de la Chambre des représentants, soumet une proposition de loi à l'avis de la Cour des comptes, dans le cadre de l'article 79, alinéa 1er, du règlement de la Chambre.

Cette lettre fait part d'une demande introduite le 13 mai 2009 par la Commission de l'Economie, de la Politique scientifique, de l'Education, des Institutions scientifiques et culturelles nationales, des Classes moyennes et de l'Agriculture visant à obtenir une analyse de l'impact budgétaire d'une proposition de loi déposée le 18 juin 2008 par Mme Carina Van Cauter et consorts, modifiant l'arrêté royal n° 72 du 10 novembre 1967 relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants en ce qui concerne les droits à la pension des indépendants à titre accessoire.

L'objectif de la proposition de loi est de permettre la prise en considération des cotisations de sécurité sociale versées par un indépendant à titre accessoire, lorsqu'il ne peut prouver une carrière complète de 45 ans et lorsque sa cotisation est inférieure à la cotisation minimum des indépendants à titre principal, soit 585,30 (lire 650,34) euros par trimestre. La proposition de loi prévoit que, lorsque l'indépendant verse une cotisation minimale fixée par le Roi, le trimestre au cours duquel cette cotisation est payée est pris en considération pour la détermination de la carrière et dès lors des droits à la pension. Si, par contre, la cotisation est inférieure à ce minimum, un cumul des cotisations de plusieurs trimestres, égal au minimum de cotisation, peut être valorisé pour la détermination des droits à la pension. Ainsi, l'indépendant à titre accessoire pourra cumuler les cotisations inférieures à ce minimum, jusqu'à ce que la somme des cotisations versées atteignent le minimum à fixer par le Roi, de telle sorte que ces cotisations puissent être valorisées pour le calcul de la pension.

La Cour des comptes a réalisé son estimation en supposant une application rétroactive de la proposition de loi, pour tous les indépendants à titre accessoire qui, à ce jour, ont déjà atteint l'âge de la pension et ne bénéficient pas d'une pension de retraite dans le régime des indépendants.

2. Methodologie

Om een raming te kunnen maken, heeft het Rekenhof eerst bij het RSVZ de gegevens opgevraagd in verband met de werknemers die momenteel een activiteit als zelfstandige in bijberoep uitoefenen en die niet het minimuminkomen, noch de minimumbijdrage halen die ervoor zou zorgen dat hun loopbaan in aanmerking wordt genomen bij de berekening van het pensioen. Op basis van de jaarlijkse statistieken van het RSVZ kon worden nagegaan om hoeveel werknemers het gaat en hoeveel hun gemiddelde inkomen bedraagt.

Tot slot heeft de dienst Pensioenen van het RSVZ aan het Rekenhof de gegevens bezorgd in verband met de gemiddelde duur van de loopbanen van de betrokkenen, alsook de gegevens in verband met hun gezinssituatie. Die bepalen immers of er sprake is van een pensioen tegen het percentage van gezinnen, dan wel van alleenstaanden. De gegevens hadden betrekking op zelfstandigen in bijberoep die in de loop van 2007 de pensioengerechtigde leeftijd bereikten.

3. Draagwijdte van de voorgestelde wijzigingen

Het onderzochte wetsvoorstel beoogt de zelfstandigen die een hoofdactiviteit uitoefenen binnen het overheidsstatuut of als bezoldigde werknemers, terwijl ze tevens in bijberoep zelfstandige activiteiten uitoefenen en bijdragen betalen die lager zijn dan een door de Koning te bepalen minimumbedrag.

3.1 Een aantal verklaringen uit de toelichting die als inleiding fungeert voor het wetsvoorstel, moeten worden genuanceerd. Thans is het immers zo dat de bijdragen die uit hoofde van de zelfstandige activiteit in hoofdberoep worden gestort, niet de enige zijn die voor de berekening van de pensioenen in aanmerking worden genomen. Zelfstandigen in bijberoep die per trimester meer dan 650,34 euro¹ aan bijdragen betalen, ontvangen reeds een pensioen als zelfstandige indien ze geen volledige loopbaan hebben volbracht binnen het stelsel van de bezoldigde werknemer of binnen het overheidsstatuut.

Volgens het wetsvoorstel zou de loopbaan van zelfstandigen in bijberoep wier bijdragen lager zijn dan het minimum, eveneens in aanmerking kunnen worden genomen voor de toekenning van een pensioen in het stelsel van de zelfstandigen. De Koning zou immers een minimaal bedrag aan bijdragen bepalen om in aanmerking te komen voor een pensioen en de zelfstandigen zouden verschillende trimesters mogen cumuleren om tot dat vereiste minimum te komen.

3.2 Het Rekenhof stelt overigens vast dat, door zich te beperken tot artikel 15, § 2, van het koninklijk besluit nr. 72, het wetsvoorstel de geldende regel voor de vaststelling van de loopbaan wijzigt zonder in te gaan op de modaliteiten voor de berekening van het pensioen. Het voorgestelde systeem voor het cumuleren van activiteitentrimesters zou nochtans problemen doen rijzen in de procedure die thans geldt voor de berekening van het pensioenbedrag.

¹ Bedrag vastgesteld voor 2009, beheerskosten van het sociale-verzekeringsfonds niet meegerekend.

2. Méthodologie

Pour son estimation, la Cour des comptes a d'abord collecté auprès de l'Inasti les informations relatives aux travailleurs qui exercent actuellement une activité d'indépendant à titre accessoire sans atteindre le montant minimum de revenu et de cotisation permettant la prise en compte de leur carrière pour le calcul de la pension. Les statistiques annuelles établies par l'Inasti ont permis d'établir le nombre de ces travailleurs ainsi que leurs revenus moyens.

Ensuite, le service des pensions de l'Inasti a fourni des données relatives à leur temps de carrière moyen et à leur situation familiale, qui détermine le calcul de la pension au taux ménage ou isolé. Ces données concernaient les indépendants à titre accessoire qui ont atteint l'âge de la pension au cours de l'année 2007.

3. Portée des modifications proposées

La proposition de loi examinée vise les travailleurs indépendants qui exercent des activités principales sous le statut public ou comme travailleurs salariés, tout en exerçant des activités d'indépendants à titre accessoire, en payant des cotisations inférieures à un montant minimum à fixer par le Roi.

3.1 Certaines explications fournies dans les développements qui introduisent la proposition doivent être nuancées. En effet, actuellement, les cotisations versées du chef de l'activité indépendante à titre principal ne sont pas les seules à être prises en considération pour le calcul des pensions. Les indépendants à titre accessoire qui payent des cotisations supérieures à 650,34 euros¹ par trimestre bénéficient déjà d'une pension d'indépendant pour autant qu'ils n'aient pas accompli une carrière complète sous le régime salarié ou sous le statut public.

Selon la proposition de loi, les indépendants dont les cotisations sont inférieures à ce minimum pourraient également voir leur carrière accessoire prise en compte pour l'octroi d'une pension dans le régime des indépendants. En effet, un montant de cotisation minimal serait fixé par le Roi pour l'admission à la pension et les indépendants pourraient, ainsi, cumuler plusieurs trimestres pour atteindre le minimum requis.

3.2 La Cour des comptes relève par ailleurs qu'en se limitant au seul article 15, § 2, de l'arrêté royal n° 72, la proposition modifie la règle en vigueur pour l'établissement de la carrière sans aborder les modalités de calcul de la pension. Pourtant, le système proposé de cumul de trimestres d'activité pose problème dans le processus établi actuellement pour le calcul du montant de la pension.

¹ Montant fixé pour 2009, hors frais de gestion de la caisse d'assurance sociale.

In het stelsel van de zelfstandigen wordt de berekening van het proportionele pensioen immers opgedeeld per jaar dat bijdragen werden betaald². Volgens de bepalingen van de artikelen 5 en 6 van het koninklijk besluit van 30 januari 1997 betreffende het pensioenstelsel der zelfstandigen³ worden voor elk bijdragejaar na 1984⁴ de inkomsten die in aanmerking worden genomen voor de berekening van het pensioen, aangepast door een specifieke coëfficiënt die onder meer het indexcijfer omvat. Als verschillende trimesters mogen worden gecumuleerd om tot de minimumbijdrage te komen die recht geeft op pensioen, zou men moeten preciseren op welke wijze inkomsten die geen aanleiding hebben gegeven tot de betaling van de minimumbijdrage, bij de activiteitsjaren van de inkomsten moeten worden ingedeeld.

3.3 Het hof merkt eveneens op dat de goedkeuring van het wetsvoorstel reglementaire aanpassingen zou vergen, voornamelijk in het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen. Er moet immers worden gezorgd voor coherentie tussen het besluit nr. 72 en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Het voornoemde uitvoeringsbesluit van 22 december 1967⁵ bepaalt inzonderheid dat de bijdragen het bewijs van de beroepsactiviteit vormen op voorwaarde dat ze niet werden verminderd rekening houdend met een andere beroepsactiviteit of omdat de zelfstandige de normale pensioenleeftijd heeft bereikt. Die bepaling impliceert *de facto* dat voor de berekening van het pensioen enkel bijdragen in aanmerking worden genomen van een bedrag gelijk aan of hoger dan de minimumbijdrage die verschuldigd is voor zelfstandige activiteiten in hoofdberoep. Dat is thans 650,34 euro.

3.4 Het wetsvoorstel belast de Koning ermee het minimumbedrag van de bijdrage te bepalen die voor zelfstandigen in bijberoep in aanmerking zou worden genomen voor het verwerven van pensioenrechten. Er werd echter geen enkele informatie aan het Rekenhof meegedeeld met betrekking tot het bedrag dat zou worden overwogen. Het Rekenhof heeft dan ook een eerste raming gemaakt, ervan uitgaande dat de minimale bijdrage van 650,34 euro behouden blijft. De variatie die het wetsvoorstel invoert, zou er dan in bestaan dat verschillende trimesters kunnen worden gecumuleerd om het minimum te bereiken.

Om de kostenvariaties te meten die zouden kunnen worden vastgesteld als gevolg van een vermindering van de minimum-

En effet, dans le régime des indépendants, le calcul de la pension proportionnelle est fractionné par année de cotisation². Selon les dispositions des articles 5 et 6 de l'arrêté royal du 30 janvier 1997 relatif au régime de pension des travailleurs indépendants³, pour chaque année de cotisation après 1984⁴, le revenu pris en compte pour le calcul de la pension est adapté par un coefficient spécifique qui comprend notamment l'indexation. En admettant le cumul de plusieurs trimestres pour atteindre le minimum de cotisation donnant droit à la pension, il faudrait préciser le mode de rattachement aux années d'activité des revenus qui n'ont pas donné lieu au paiement de la cotisation minimale.

3.3 La Cour fait également remarquer que l'adoption de la proposition de loi nécessiterait des adaptations réglementaires, principalement dans l'arrêté royal du 22 décembre 1967 portant règlement général relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants. Il importe en effet d'assurer la cohérence entre l'arrêté n° 72 et ses arrêtés d'exécution.

L'arrêté d'exécution du 22 décembre 1967 précité prévoit⁵, notamment, que les cotisations font preuve de l'activité professionnelle à condition qu'elles n'aient pas été réduites en tenant compte d'une autre activité professionnelle ou parce que l'indépendant a atteint l'âge normal de la pension. Cette disposition implique, *de facto*, que sont seules prises en considération pour le calcul de la pension les cotisations d'un montant égal ou supérieur au minimum de la cotisation due pour des activités d'indépendant à titre principal, soit actuellement 650,34 euros.

3.4 La proposition de loi charge de Roi de fixer le montant minimal de cotisation qui serait pris en considération pour la constitution des droits à la pension des indépendants à titre accessoire. Toutefois, aucune information n'a été fournie à la Cour quant au montant envisagé. Dès lors, la Cour a établi une première estimation en présumant que le minimum de cotisation est maintenu à 650,34 euros, la variante apportée par la proposition de loi étant alors de permettre le cumul de plusieurs trimestres pour atteindre ce minimum.

Pour donner la mesure des variations de coût qui pourraient être constatées suite à une diminution du montant minimum,

² Het gaat om "kalenderjaren"..

³ Met toepassing van de artikelen 15 en 27 van de wet van 26 juli 1996 tot modernisering van de sociale zekerheid en tot vrijwaring van de leefbaarheid van de wettelijke pensioenstelsels en van artikel 3, § 1, 4°, van de wet van 26 juli 1996 strekkende tot realisatie van de budgettaire voorwaarden tot deelname van België aan de Europese Economische en Monetaire Unie.

⁴ Voor de jaren voorafgaand aan 1984 worden de pensioenen berekend op basis van een forfaitair inkomen dat identiek is voor alle zelfstandigen.

⁵ Artikel 13 van het koninklijk besluit van 22 december 1967 houdende algemeen reglement betreffende het rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen.

² Il s'agit ici d'années "calendrier"..

³ En application des articles 15 et 27 de la loi du 26 juillet 1996 portant modernisation de la sécurité sociale et assurant la viabilité des régimes légaux de pensions et de l'article 3, § 1er, 4°, de la loi du 26 juillet 1996 visant à réaliser les conditions budgétaires de la participation de la Belgique à l'Union économique et monétaire européenne.

⁴ Pour les années de carrière avant 1984, la pension est calculée sur la base d'un revenu forfaitaire identique pour tous les indépendants.

⁵ Article 13 de l'arrêté royal du 22 décembre 1967 portant règlement général relatif à la pension de retraite et de survie des travailleurs indépendants.

bijdrage, heeft het hof een tweede raming gemaakt op basis van een minimumbijdrage van 550 euro.

4. Basisgegevens voor de raming

4.1 Volgens de informatie die bij het RSVZ werd vergaard, telt men in 2008, 176 725 zelfstandigen in bijberoep die de minimumbijdrage die is vastgesteld om in aanmerking te worden genomen voor het pensioen, niet halen. Van die zelfstandigen hebben er 116 449 een gekend gemiddeld jaarlijks inkomen van 1 241,37 euro. Er zijn 60 276 personen, voor het merendeel “starters” in bijberoep, van wie het inkomen tot op heden nog niet gekend is.

Als men op het gekende gemiddelde inkomen het huidige bijdragepercentage van 22 % toepast, zou de gemiddelde bijdrage 272,88 euro per jaar⁶ zijn, dat is 68,22 euro per trimester. Om de minimale bijdrage te bereiken die thans recht geeft op pensioen, zou men volgens de logica van het voorstel 9,53 trimesters aan bijdragen⁷ lager dan het minimum moeten cumuleren.

Op basis van deze gegevens kan worden geconcludeerd dat de zelfstandigen die thans actief zijn, gemiddeld 9,53 trimesters aan bijdragen zouden moeten cumuleren om aan het bedrag van de minimale bijdrage van 650,34 euro te komen.

Om de duur van de loopbaan te evalueren die in het raam van het voorstel in aanmerking moet worden genomen, heeft het Rekenhof dat gemiddeld bedrag toegepast op de zelfstandigen die in 2007 65 jaar geworden zijn, uitgaande van de hypothese dat er overeenstemming van profiel is tussen die populatie en het geheel van de zelfstandigen die voordien de pensioenleeftijd hebben bereikt.

4.2 Voor de zelfstandigen die in 2007 de pensioenleeftijd hebben bereikt, gaat het gemiddeld om 14,6 jaar of 58,4 trimesters van de loopbaan in bijberoep die niet werden gevaloriseerd bij de berekening van het pensioen. Het Rekenhof is bijgevolg van oordeel dat het voorgestelde cumulsysteem de mogelijkheid zou bieden om gemiddeld 6,12 trimesters⁸, of 1,53 jaar te valoriseren voor de toekenning van een pensioen.

Deze periodes zouden voor de nieuwe rechthebbenden worden verdeeld a rato van 0,53 jaar vóór 1984 en 1 jaar na 1984.

In het stelsel van de zelfstandigen vertegenwoordigen de gepensioneerden 55,13 % van de actieve zelfstandigen. Wanneer men deze verhouding toepast op de 176 525⁹ zelfstandigen die in het voorstel worden beoogd, komt men op naar schatting 97 322 zelfstandigen die in die groep volgens het nieuwe voorstel voor een pensioen in aanmerking zouden kunnen komen.

⁶ 1 241,37 euro x 22 %.

⁷ 650,34 euro gedeeld door 68,22 euro.

⁸ 58,4 trimesters gedeeld door 9,53.

⁹ D.i. 116 249 zelfstandigen waarvan de inkomsten definitief zijn vastgesteld en 60 276 zelfstandige starters waarvan de inkomsten voorlopig zijn geraamd.

la Cour a établi une seconde estimation pour un minimum de cotisation de 550 euros.

4. Données de base de l'estimation

4.1 Selon les informations collectées à l'Inasti, l'on dénombre, en 2008, 176 725 indépendants à titre accessoire qui ne payent pas le minimum de cotisation fixé pour l'admission à la pension. Parmi ces indépendants, 116 449 personnes ont un revenu annuel moyen connu s'élevant à 1 241,37 euros. Pour 60 276 personnes, essentiellement des “starters” à titre complémentaire, les revenus ne sont pas encore connus à ce jour.

En appliquant à ce revenu moyen connu le taux actuel de cotisation de 22 %, la cotisation moyenne serait de 272,88 euros par an⁶ soit 68,22 euros par trimestre. Pour atteindre le minimum de cotisation donnant droit actuellement à la pension, il faudrait, dans la logique de la proposition, cumuler en moyenne 9,53 trimestres de cotisations⁷ inférieures au minimum.

Ces données permettent de conclure que les indépendants actuellement en activité devraient, en moyenne cumuler 9,53 trimestres de cotisations pour atteindre le montant de cotisation minimum de 650,34 euros.

Pour évaluer la durée de la carrière à prendre en considération dans le cadre de la proposition, la Cour a appliqué ce taux moyen aux indépendants qui ont atteint l'âge de 65 ans en 2007, en posant l'hypothèse d'une similitude de profil entre cette population et l'ensemble des indépendants qui ont atteint l'âge de la pension précédemment.

4.2 Pour les indépendants qui ont atteint l'âge de la pension en 2007, le temps de carrière accessoire non valorisé dans le calcul de la pension représente, en moyenne, 14,6 années, soit 58,4 trimestres. La Cour des comptes estime dès lors qu'en moyenne, le système de cumul proposé permettrait de valoriser pour l'octroi d'une pension 6,12 trimestres⁸, soit 1,53 année.

Ces périodes seraient réparties, pour les nouveaux bénéficiaires, à raison de 0,53 année avant 1984 et de 1 année après 1984.

Dans le régime des indépendants, le nombre de pensionnés représente 55,13 % du nombre d'indépendants actifs. Cette proportion, appliquée aux 176 525⁹ indépendants visés par la proposition, permet d'estimer à 97 322 le nombre d'indépendants qui, dans ce groupe, pourraient être nouvellement admis au bénéfice de la pension.

⁶ 1 241,37 euros x 22 %.

⁷ 650,34 euros divisés par 68,22 euros.

⁸ 58,4 trimestres divisés par 9,53.

⁹ Soit 116 249 indépendants dont les revenus sont définitivement établis et 60 276 indépendants starters dont les revenus sont estimés provisoirement.

4.3 Onder die nieuwe gepensioneerde zelfstandigen zouden 66 461 pensioenen volgens de gegevens van het RSVZ worden berekend tegen het percentage voor een alleenstaande terwijl er 30 861 pensioenen zouden worden berekend tegen het percentage voor een gezin.

5. Raming van de globale budgettaire weerslag

Als men steunt op de basiselementen die bij het RSVZ werden vastgesteld en volgens de verschillende uiteengezette hypothesen, raamt het Rekenhof de jaarlijkse kost van het voorstel, bij een minimaal bedrag aan bijdragen van 650,34 euro, op ongeveer 18,4 miljoen euro.

Het Rekenhof heeft opgemerkt dat, volgens de specifieke berekeningsmodaliteiten voor pensioenen van zelfstandigen, elke vermindering van het minimale bedrag van de bijdrage zonder gevolg zou zijn voor de kost van de proportionele pensioenen die worden toegekend voor loopbanen na 1984. Ze brengt daarentegen een verhoging van de kost mee voor het gedeelte van de loopbaan dat vóór 1984 werd gepresteerd en dat recht geeft op een forfaitair pensioen.

Globaal zou de kost van het voorstel, bij een minimale bijdrage van 550 euro, ongeveer 19,7 miljoen euro bedragen.

De gedetailleerde berekening van de ramingen is als bijlage opgenomen.

4.3 Parmi ces nouveaux bénéficiaires d'une pension d'indépendant, d'après les données de l'Inasti, 66 461 pensions seraient calculées au taux isolé tandis que 30 861 seraient calculées au taux ménage.

5. Estimation de l'impact budgétaire global

En se fondant sur les éléments de base observés dans les données de l'Inasti et selon les différentes hypothèses exprimées, la Cour des comptes estime que le coût annuel de la proposition, pour un montant minimal de cotisation de 650,34 euros, serait de l'ordre de 18,4 millions d'euros.

La Cour des comptes a observé que, selon les modalités de calcul spécifiques des pensions d'indépendants, toute diminution du montant minimal de cotisation serait sans effet sur le coût des pensions proportionnelles octroyées pour des carrières postérieures à 1984. Par contre, elle engendrerait une augmentation de coût pour la fraction de carrière prestée avant 1984 et donnant droit à la pension forfaitaire.

Globalement, le coût de la proposition, pour une cotisation minimale de 550 euros, représenterait quelques 19,7 millions d'euros.

Le calcul détaillé des estimations est joint en annexe.

BIJLAGE

Simulatie voor een minimale bijdrage gelijk aan het minimum in hoofdberoep, dat is 650,34 euro

Duur van de loopbaan van de nieuwe groep

Gemiddeld jaarlijks inkomen : 1240,37
Gemiddelde driemaandelijkse bijdrage : 68,22035 euro
Minimale hoofdbijdrage : 650,34 euro
Aantal trimesters om de minimale bijdrage te totaliseren : 9,53 = minimumbijdrage/bijkomende gemiddelde bijdrage

Gemiddelde totale loopbaan vastgesteld voor de pensioenen in 2007 toegekend door het RSVZ

Forfaitair Loopbaan vóór 1984	Proportioneel Loopbaan na 1984	Totale loopbaan
5,1 jaar	9,5 jaar	14,6 jaar

Gemiddelde totale loopbaan voor de nieuwe groep in jaren berekend volgens het systeem van de gecumuleerde trimesters

Forfaitair	Proportioneel	Totaal
0,53 jaar	0,996 jaar	1,53 jaar

Verhouding percentage voor alleenstaande/ percentage voor een gezin

	Aantal vastgesteld in het pensioenbestand van het RSVZ	Verhouding in het geheel
Aantal pensioenen toegekend voor een alleenstaande	2244	68,29 %
Aantal pensioenen toegekend voor een gezin	1042	31,71 %
Totaal	3286	100%

Verhouding gepensioneerden/aangesloten**Verhouding gepensioneerden/aangesloten**

Aantal aangesloten 2006 (stat. RSVZ)	882.296	100,00%
Aantal gepensioneerden	486.430	55,13%

Aantal gepensioneerden in de nieuwe groep

	Aangesloten	Gepensioneerden = aantal aangesloten x 55,13 %
Aangesloten met een gekend inkomen	116.249	64.090
Starters met een voorlopig inkomen	60.276	33.232
Totaal	176.525	97.322

Verdeling van de nieuwe gepensioneerden over het percentage van alleenstaande en van gezin

Aantal toegekende pensioenen alleenstaande = $97.322 \times 69,29\% = 66.461$

Aantal toegekende pensioenen gezin = $97.322 \times 31,71\% = 30.861$

Berekening weerslag voorstel

1. Forfaitaire pensioenen (loopbaan vóór 1984)

	A	B	C = B x 0,53/45	D	= C x D
	Forfaitair inkomen	Aangepast inkomen	Jaarlijks pensioen volgens de gemiddelde loopbaan	Aantal begunstigten	Totale kost
Percentage alleenstaande	8133 euro	5948,590062 euro	70,72 euro	66.461	4.700.122
Percentage gezinnen	8133 euro	7435,733511 euro	88,40 euro	30.861	2.728.112
				Som	7.428.234

2. Proportionele pensioenen (loopbaan na 1984)
Uitgaande van het minimale inkomen in hoofdberoep en de trimesters die, gecumuleerd, dat minimum bereiken

	A	B	C = B x 0,996 jaar	D	= C x D
	Inkomen dat overeenstemt met een trimestriële bijdrage van 650,34 euro	Jaarlijks pensioen voor een bijdragejaar van 650,34 euro per trimester	Jaarlijks pensioen volgens de gemiddelde loopbaan	Aantal begunstigten	Totale kost
Percentage alleenstaande	11.824,39 euro	104,57 euro	104,21 euro	66.461	6.925.236
Percentage gezinnen	11.824,39 euro	130,71 euro	130,26 euro	30.861	4.019.954
				Som	10.945.190

Totale kost van het voorstel : 7.428.234 + 10.945.190 = 18.373.424 euro

Simulatie voor een minimale bijdrage van 550 euro

Duur van de loopbaan van de nieuwe groep

Gemiddeld jaarlijks inkomen 1240,37 euro
Gemiddelde driemaandelijks bijdrage 68,22035 euro
Minimale driemaandelijks bijdrage 550 euro
Voor deze bijdrage is het inkomen $(550 \times 4 \times 100) / 22$, dat is 10.000 euro
Aantal trimesters om de minimale bijdrage te totaliseren 8,062
=minimale bijdrage /bijkomende gemiddelde bijdrage

Totale gemiddelde loopbaan voor de pensioenen in 2007 toegekend door het RSVZ

Forfaitair Loopbaan vóór 1984	Proportioneel Loopbaan na 1984	Totaal
5,1 jaar	9,5 jaar	14,6 jaar

Totale gemiddelde loopbaan voor de nieuwe groep uitgedrukt in jaren en berekend volgens het systeem van de gecumuleerde trimesters

Forfaitair	Proportioneel	Totaal
0,63 jaar	1,18 jaar	1,81 jaar

Verhouding alleenstaande/gezin

	Aantal vastgesteld in het bestand RSVZ	Verhouding binnen het geheel
Aantal toegekende pensioenen alleenstaande	2244	68,29 %
Aantal toegekende pensioenen gezin	1042	31,71 %
Totaal	3286	100%

Verhouding gepensioneerden/aangeslotenen

Verhouding gepensioneerden/aangeslotenen

Aantal aangeslotenen 2006 (stat. RSVZ)	882.296	100,00%
Aantal gepensioneerden	486.430	55,13%

Aantal gepensioneerden nieuwe groep

	Aangeslotenen	Gepensioneerden
Gekend inkomen	116.249	64.091
Inkomen van starters	60.276	33.232
Totaal	176.525	97.322

Verdeling van de nieuwe gepensioneerden tussen alleenstaanden en gezinnen

Aantal pensioenen toegekend tegen het percentage van alleenstaande = 97.322 x 69,29% = 66.461
Aantal pensioenen toegekend tegen het percentage van gezinnen = 97.322 x 31,71% = 30.861

Berekening weerslag voorstel**1. Forfaitair pensioen (loopbaan vóór 1984)**

	A	B	C = B x 0,53/45	D	= C x D
	Forfaitair inkomen	Aangepast inkomen	Jaarlijks pensioen volgens de gemiddelde loopbaan	Aantal begunstigden	Totale kost
Percentage alleenstaande	8133 euro	5948,59 euro	83,62 euro	66.461	5.557.469
Percentage gezin	8133 euro	7435,73 euro	104,53 euro	30.861	3.225.900
			Som	97322	8.783.369

**2. Proportioneel pensioen (loopbaan na 1984)
Uitgaande van het inkomen verbonden aan een minimale bijdrage van 550 euro en trimesters die, gecumuleerd, die minimale bijdrage bereiken**

	A	B	C = B x 0,996 jaar	D	= C x D
	Inkomen dat overeenstemt met een trimestriële bijdrage van 550 euro	Jaarlijks pensioen voor een jaar bijdrage van 550 euro per trimester	Jaarlijks pensioen volgens de gemiddelde loopbaan	Aantal begunstigden	Totale kost
Percentage alleenstaande	10.000 euro	88,43 euro	104,21 euro	66.461	6.925.901
Percentage gezin	10.000 euro	110,64 euro	130,37 euro	30.861	4.023.349
				Som	10.949.250

Totale kost van het voorstel = 8.783.369 + 10.949.250 = 19.732.619

ANNEXE

Simulation pour un minimum de cotisation égal au minimum de la carrière principale soit 650,34 euros

Temps de carrière du nouveau groupe

revenu annuel moyen 1240,37 euros
cotisation trimestrielle moyenne 68,22035 euros
Minimum cotisation principale 650,34 euros
Nombre de trimestres pour totaliser le minimum de cotisations 9,53 =cotisation minimum / cotisation accessoire moyenne

Carrière moyenne totale observée pour les pensions octroyées en 2007 par l'Inasti

Forfaitaire	Proportionnelle	Carrière totale
Carrière avant 1984	Carrière après 1984	
5,1 années	9,5 années	14,6 années

Carrière moyenne totale pour le nouveau groupe exprimée en années et calculée selon le système des trimestres cumulés

forfaitaire	proportionnelle	Totale
0,53 année	0,996 année	1,53 année

Proportion taux isolé/taux ménage

	Nombre observé dans le fichier Inasti	Proportion dans l'ensemble
Nombre de pensions octroyées au Taux isolé	2244	68,29%
Nombre de pensions octroyées au Taux ménage	1042	31,71%
Total	3286	100%

Proportion pensionnés /affiliés

Proportion pensionnés /affiliés

Nombre d'affiliés 2006 (stat. Inasti)	882.296	100,00%
Nombre de pensionnés	486.430	55,13%

Nombre de pensionnés dans le nouveau groupe

	Affiliés	Pensionnés = nombre d'affiliés x 55,13 %
Affiliés ayant des revenus connus	116.249	64.090
Starters ayant des revenus provisoires	60.276	33.232
Total	176.525	97.322

Répartition des nouveaux pensionnés entre taux isolé et ménage

Nombre de pensions octroyées au taux isolé = 97.322 x 69,29% = 66.461
Nombre de pensions octroyées au taux ménage = 97.322 x 31,71% = 30.861

Calcul impact proposition

1. Pension forfaitaire (carrière prestée avant 1984)

	A	B	C = B x 0,53/45	D	= C x D
	Revenu forfaitaire	Revenu adapté	Pension annuelle selon la carrière moyenne	Nombre de bénéficiaires	Coût total
Taux isolé	8133 euros	5948,590062 euros	70,72 euros	66.461	4.700.122
Taux ménage	8133 euros	7435,733511 euros	88,40 euros	30.861	2.728.112
				Somme	7.428.234

2. Pension proportionnelle (carrière prestée après 1984)
En partant du plancher de revenu en carrière principale et des trimestres qui, cumulés, atteignent ce plancher

	A	B	C = B x 0,996 années	D	= C x D
	Revenu correspondant à une cotisation trimestrielle de 650,34 euros	Pension annuelle pour une année de cotisation à 650,34 euros par trimestre	Pension annuelle selon la carrière moyenne	Nombre de bénéficiaires	Coût total
Taux isolé	11.824,39 euros	104,57 euros	104,21 euros	66.461	6.925.236
Taux ménage	11.824,39 euros	130,71 euros	130,26 euros	30.861	4.019.954
				Somme	10.945.190

Coût total de la proposition : 7.428.234 +10.945.190 = 18.373.424 euros

Simulation pour un minimum de cotisation de 550 euros

Temps de carrière du nouveau groupe

Revenu annuel moyen	1240,37 euros	
Cotisation trimestrielle moyenne	68,22035 euros	
Minimum cotisation trimestrielle	550 euros	Pour cette cotisation, le revenu est de 550*4 x100/22 soit 10.000 euros
Nombre de trimestres pour totaliser le minimum de cotisations	8,062	=cotisation minimum / cotisation accessoire moyenne

Carrière moyenne totale observée pour les pensions octroyées en 2007 par l'Inasti

Forfaitaire Carrière avant 1984	Proportionnelle Carrière après 1984	Carrière totale
5,1 années	9,5 années	14,6 années

Carrière moyenne totale pour le nouveau groupe exprimée en années et calculée selon le système des trimestres cumulés

Forfaitaire	Proportionnelle	Totale
0,63 année	1,18 année	1,81 année

Proportion taux isolé/taux ménage

	Nombre observé dans le fichier Inasti	Proportion dans l'ensemble
Nombre de pensions octroyées au Taux isolé	2244	68,29%
Nombre de pensions octroyées au Taux ménage	1042	31,71%
Total	3286	100%

Proportion pensionnés /affiliés

Proportion pensionnés /affiliés

Nombre d'affiliés 2006 (stat. Inasti)	882.296	100,00%
Nombre de pensionnés	486.430	55,13%

Nombre de pensionnés dans le nouveau groupe

	Affiliés	Pensionnés
Revenus connus	116.249	64.091
Revenus des starters	60.276	33.232
Total	176.525	97.322

Répartition des nouveaux pensionnés entre taux isolé et ménage

Nombre de pensions octroyées au taux isolé = 97.322 x 69,29% = 66.461
Nombre de pensions octroyées au taux ménage = 97.322 x 31,71% = 30.861

Calcul impact proposition

1. Pension forfaitaire (carrière prestée avant 1984)

	A	B	C = B x 0,53/45	D	= C x D
	Revenu forfaitaire	Revenu adapté	Pension annuelle selon la carrière moyenne	Nombre de bénéficiaires	Coût total
Taux isolé	8133 euros	5948,59 euros	83,62 euros	66.461	5.557.469
Taux ménage	8133 euros	7435,73 euros	104,53 euros	30.861	3.225.900
				Somme	8.783.369

2. Pension proportionnelle (carrière prestée après 1984)

En partant du revenu lié à une cotisation minimale de 550 euros et des trimestres qui, cumulés, atteignent ce minimum de cotisation

	A	B	C = B x 0.996 années	D	= C x D
	Revenu correspondant à une cotisation trimestrielle de 550 euros	Pension annuelle pour une année de cotisation à 550 euros par trimestre	Pension annuelle selon la carrière moyenne	Nombre de bénéficiaires	Coût total
Taux isolé	10.000 euros	88,43 euros	104,21 euros	66.461	6.925.901
Taux ménage	10.000 euros	110,64 euros	130,37 euros	30.861	4.023.349
				Somme	10.949.250

Coût total de la proposition = 8.783.369 + 10.949.250 = 19.732.619